

Висновок наукового керівника

щодо роботи у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану здобувачки ступеня доктора філософії **Бондаренко Наталії Петрівни**

Дисертація виконана аспіранткою кафедри філософії Архітектурного факультету під час навчання в аспірантурі (2020 – 2024р.). Є самостійним творчим доробком підґрунтям якому послугувала освіта в Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини і практична робота в освітньому середовищі, вади якої і спонукали дисертантку до формулювання теми дисертаційного дослідження: «Освітнє середовище: єдність форми та змісту як імператив ефективності».

У процесі навчання та виконання дисертаційного дослідження здобувачка Бондаренко Н.П. проявила себе як цілеспрямована, наполеглива, творча дослідниця. Продемонструвала здатність до самостійної наукової роботи, організована, відповідальна. Своєчасно і успішно виконала індивідуальний навчальний план та план наукової роботи. Результати дисертаційного дослідження вчасно представлені і успішно затверджені на засіданнях кафедри, напрацьовані матеріали рекомендовані до друку.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Бондаренко Наталії Петрівни пов'язана з тим, що семантичний діапазон освітнього середовища як сукупність смислових і значенневих маркерів цієї буттєвої сфери викликає чимало нарікань з приводу формалістичної обмеженості й понятійної вузькості, яка стає на заваді розумінню справжнього потенціалу освітнього середовища, його інструментальних можливостей і фактичних функціональних повноважень. Поширена в наш час система змістовних координат формалізує суто кількісні параметри функціонування освітнього середовища, натомість якісні аспекти (на кшталт смислу, покликання, мети, місії, візій, цінностей і врешті-решт значень) освітньої процесуальності виявляються неохопленими.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтування доцільності позиціонування освітнього середовища в єдності форми та змісту як імперативної умови ефективності. Сміслову квінтесенцію наукової новизни утворюють такі положення, що виносяться на захист:

Вперше:

– концептуалізовано положення, відповідно до якого закріплення пріоритетного статусу за формальними ознаками освітнього середовища, підміна критеріїв якості критеріями кількісними не сприяє ефективності та якості освітнього процесу, тому актуалізується необхідність добудови формальних функціонально-інструментальних опцій освітнього середовища сучасності пріоритетами змістовними і якісними, когерентними місії, покликанню, родовому призначенню освіти;

– обґрунтовано пріоритетність значення суб'єктного статусу освітнього середовища для перспектив його ефективності: від освітнього середовища очікують не безапеляційного слідування у фарватері тенденцій, притаманних конкретній епосі й конкретному суспільству, а кваліфікованого осмислення небезпек і формулювання аргументованих пропозицій щодо виходу з кризових ситуацій і подолання негативних тенденцій.

Уточнено:

– змістовну демаркацію місій та візій закладів освіти: якщо місії віддзеркалюють покликання, призначення, вектори і преференції розвитку закладів освіти, то візії пов'язані з позиціонуванням, яке конкретизується в цільових пріоритетах і набуває прикладного втілення у форматі освітніх програм.(ОП);

– концептуальний засновок із приводу того, що ефективність освітнього середовища значною мірою визначається ефективністю мислення й світогляду, культивованого освітнім середовищем. Більше того, від якості й ефективності мислення істотно залежать перспективи як особистісного, так і суспільного розвитку загалом. Наведена особливість і водночас закономірність актуалізує цільовий пріоритет культивування філософської культури мислення, розуміння світу й життя як системної взаємозумовленості причинно-наслідкових зв'язків.

Поглиблено:

– концептуальний підхід, згідно з яким позиціонування університету як професійного, культурного і дослідницького центру визначає триедину цілісність тих завдань, що стоять перед системою університетської освіти: здійснення професійної підготовки, освіти людини і підготовки її до дослідницької діяльності. Взаємозумовленість і взаємо потенціювання цих завдань зумовлюють інтелектуальну атмосферу й сам дух університетської освіти;

– тезу про те, що в контексті потреб суспільства знань і наукової функції університету пріоритетного значення набуває фактор інтелекту як якісної сукупності пізнавальних ресурсів та ефективності мислення загалом і його наукових опцій зокрема. Саме генерування і капіталізація інтелекту постає тією місією, яка безвідносно до місійних і візійних відмінностей набуває універсального значення для університетів як репрезентантів топ-рівня освітнього середовища;

– обґрунтування такої причинно-наслідкової зумовленості: оскільки особистість є основним імпаکت-фактором суспільного розвитку, то саме реалізація пріоритету особистісного розвитку має бути цільовим орієнтиром освітніх практик. Освітнє середовище є сукупністю можливостей, умов і засобів розвитку особистості, а рівень і динаміка особистісного розвитку втілюють єдність форми і змісту освітнього середовища як імперативу його ефективності.

Набуло подальшого розвитку:

– положення, згідно з яким ефективність освітнього середовища на процесуальному, результуючому та ресурсному рівнях визначається

комплексною взаємодією світоглядних, змістовних, особистісних, організаційних та технологічних умов (факторів);

– твердження, відповідно до якого аспект рейтингування закладів вищої освіти не варто переоцінювати, бо в абсолютній більшості випадків він зводиться до комерційної експлуатації фактору престижу, а до ефективності освітнього середовища і якості освіти має вельми віддалений стосунок. Замість того, щоб наділяти фактор рейтингування гіпертрофованим значенням, варто фокусуватися на якості системи в цілому й зосередити пріоритетні зусилля на тому, щоб академічні програми університетів акредитували органи Міжнародної акредитації на конвенційно погоджених принципах;

– концептуальна симетрія такої логічної і функціональної послідовності: оскільки освіта загалом, а її університетський рівень зокрема й насамперед є втіленням значного втіленням соціального ресурсу, то не випадково, що в наш час окрім освітньої та наукової функцій виокремлюють також соціальну функцію (місію) університету, пов'язану із потребою підвищення інтегральної якості соціуму і спрямовану на вдосконалення соціальної структури суспільства.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації визначається змістовними здобутками виконаного дослідження. Наукові положення дисертації слугують теоретико-методологічною основою для концептуального висновку, відповідно до якого закріплення пріоритетного статусу за формальними ознаками освітнього середовища і підміна критеріїв якості критеріями кількісними не сприяє ефективності та якості освітнього процесу, тому актуалізується необхідність добудови формальних функціонально-інструментальних опцій освітнього середовища сучасності пріоритетами змістовними і якісними, когерентними місії, покликанню, родовому призначенню освіти.

Одержані наукові результати надають сфері знань про освітнє середовище та імперативні передумови його ефективності аргументаційної, критеріальної та теоретико-концептуальної переконливості. Висновки дослідження можуть бути використані для подальших наукових досліджень, у навчальних курсах із філософії освіти, соціальної філософії та філософії історії, педагогіки, культурології та психології.

Дисертація містить науково обґрунтовані теоретичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

Особистий внесок здобувачки полягає в тому, що сформульовані в дисертаційній роботі положення та висновки отримані внаслідок самостійного дослідження, а одержані наукові результати є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні ідеї та розробки авторки, що дали змогу виконати поставлені завдання.

Виконане дисертаційне дослідження містить теоретичні й практичні положення та висновки, сукупність яких генерує істотний внесок у систематизацію уявлень про ефективність освітнього середовища, яка віддзеркалює співвідношення результату (ефекту) освітнього процесу та

ресурсів, витрачених на його досягнення. Здобувачка переконливо доводить, що ефективність освітнього середовища на процесуальному, результуючому та ресурсному рівнях визначається комплексною взаємодією світоглядних, змістовних, особистісних, організаційних та технологічних умов (факторів).

Основні положення та результати дисертаційної роботи одержані автором особисто, що засвідчується низкою одноосібних публікацій, а саме: За результатами досліджень опубліковано 20 наукових праць, у тому числі: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 2 – у періодичному науковому фаховому виданні інших держав, які цитуються у реферативних базах «Scopus» та «Web Of Science»; 13 тез наукових доповідей в збірниках матеріалів міжнародних конференцій.

Напрямок даної роботи відповідає темам наукового дослідження «Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі» (2021р. реєстраційний номер 0121U108850) та «Актуальні проблеми науки, техніки і архітектури» (2024р. реєстраційний номер 0124U002523).

Вважаю, що дисертація на тему «Освітнє середовище: єдність форми та змісту як імператив ефективності» є закінченим, самостійним науковим дослідженням, яке за обсягом досліджень, їхньою науковою та практичною цінністю, відповідає вимогам, щодо кваліфікаційної роботи та заслуговує присудження наукового ступеню Доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія в галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Даний висновок надано для подання документів до спеціалізованої вченої ради для розгляду дисертаційної роботи.

Науковий керівник

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії КНУБА

Іван ЧОРНОМОРДЕНКО

Підпис І.В.Чорноморденка засвідчую

Секретар Вченої ради КНУБА

Микола КЛИМЕНКО